

ధర్మము

విచారణ

ఆర్య కథా నిధి - 2

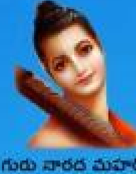

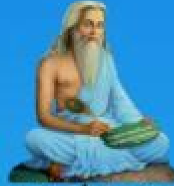
సదాశివ సమారంభాం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు శుక మహర్షి

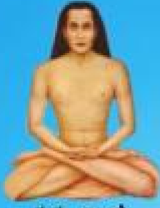

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శ్రీకృష్ణ

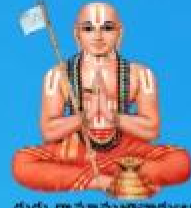
శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాబాజీ

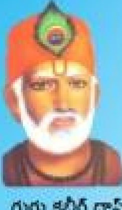

గురు గౌతమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

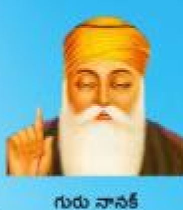

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

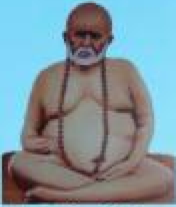

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి

యోగి వేమన

అస్మదాచార్య పర్యంతాం

గురు త్రైలింగ స్వామి

గురు లాహిరి మహాశయ

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

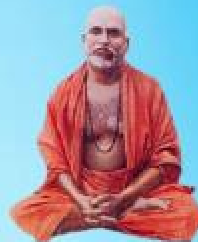

గురు సాయి బాబా

గురు అరబిందో

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు భక్తివేదాంత ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి

గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

వందే గురుపరంపరాం..

నన్ను "నేను" తెలుసుకోవటానికి

నన్ను "నేను" మార్చుకోవటానికి

"నేను" గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంధాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంధాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంధాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంధాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకి దాదాపు **5000** పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా http://www.new.dli.ernet.in), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(https://archive.org), గూగుల్ వెబ్ సైట్(https://www.google.co.in), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(http://www.microsoft.com) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంధాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటే, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంధాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంధాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: http://www.new.dli.ernet.in లేక http://www.dli.ernet.in
2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: http://www.sairealattitudemanagement.org
3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement
4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంద వీడియోలు: https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంధపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020010004196

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్ధం **ఉచితంగా eBook** రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంధముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

Sai**R**eal**A**ttitude**M**anagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

* సర్వం శ్రీ సాయినాధ పాద సమర్పణమస్తు *

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

http://www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India: Inc

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home | Vision | Mission | Goals | Benefits | Content Selection | Current Status | People | Funding | Copyright Policy | FAQ | RFP

Books Journals Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title: Ramayanam
Author:
Year: to
Subject: Any Subject
Language: Telugu
Scanning Centre: Any Centre
Clear | Search

Presentations and Report
Statistics Report
Status Report
Feedback | Suggestions | Problems | Missing links or Books

Click here for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

DLI

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click Here to know More about DLI New!

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
Rashtrapati Bhavan CMU-Books Sanskrit TTD,Tirupathi Kerala Sahitya Akademi	INSA	Times of India Indian Express The Hindu Deccan Herald Eenadu Vaartha	Tamil Heritage Foundation AnnaUniversity NEW!

Title Beginning with.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Author's Last Name

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z

Year

1850-1900 | 1901-1910 | 1911-1920 | 1921-1930 | 1931-1940 | 1941-1950 | 1951-

Subject

Astrophysics | Biology | Chemistry | Education | Law | Mathematics | Mythology | Religion | For more subjects...

Language

Sanskrit | English | Bengali | Hindi | Kannada | Marathi | Tamil | Telugu | Urdu

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

"దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం" అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని ఝళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ, సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజా పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్ఛాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నిటి కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన 'ఇచ్ఛ' (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. "నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది" అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

శ్రీరామజయం.

ఆర్యకథానిధి

ద్వితీయ భాగము.

★

Published
with the kind permission of the
Trustees of Devasthanam, Vontimitt

★

వావిలికొలను సుబ్బరాయ
విరచితము.

౧౯౧౦.

అనుక్రమణిక.

శ్రీ గాయత్ర్యైనమః.

ఆర్యకథానిధి

రెండవ భాగము.

౧. భగవంతుఁడు సర్వవ్యాపి.

పూర్వము హిరణ్యకశిపుఁ డను రాక్షసుఁడు ఒకఁ డుండెను. వాఁడు తపస్సుచేసి లోకములో ప్రాణము గలదాని చేతఁ గాని లేనిదాని చేతఁ గాని ఇంటిలోఁ గాని బయటఁ గాని ఆకాశమందుఁ గాని భూమిమీఁదఁ గాని మనుష్యులచేతఁ గాని మృగముల చేతఁ గాని దేవతల చేతఁ గాని చావు లేకుండ బ్రహ్మచేత వరము తీసికొని గర్వించి అందఱను బాధించుచు లోకము లన్నిఁ తానే యేలుచుండెను. వాని కుమారుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు వాఁడు చిన్నప్పటినుండి విష్ణుదేవుని యందు మిక్కిలి భక్తికలవాఁడు. "నీవు దేవుని స్మరింపవలదు. లోకమున దేవుఁడు లేఁడు. లోకములను అన్నిటిని నేనే పాలించు చున్నాను. నాకంటె గొప్పవాఁ డెవ్వఁడు లేఁడు. విష్ణుదేవుని స్మరించితివా నిన్ను చంపెదను" అని అనేక విధముల ఆ ఐదేండ్ల బాలుని హిరణ్యకశిపుఁడు బాధించెను. ఎంత బాధించి నను ప్రహ్లాదుఁడు విష్ణుదేవునే స్మరించుచుండెను. ఒకనాఁడు

హిరణ్యకశిపుఁడు సభయందు కూర్చుండి తన కుమారుని పిలిచి "ఓరీ దేవుఁడున్నాఁడనెదవే ఎందున్నాఁడురా!" అని అడిగెను. తండ్రీ! దేవుఁడు లేని స్థలమే లేదు. అన్నిటియందు దేవుఁడున్నాఁడు.

కం. "ఇందుఁ గలఁ డందు లేఁడని
సందేహము వలదు; చక్రి సర్వోపగతుం,
డెందెందు వెదకి చూచిన
నందందే కలఁడు దానవాగ్రణి వింటే."

అని బాలుఁడు చెప్పెను. నీ మాట నిజమైన యెడల ఈ స్తంభమున చూపుమని ఆ సభయందలి స్తంభమును ఒక దానిని హిరణ్యకశిపుఁడు నిఱుకఁ దన్నెను. వెంటనే స్తంభము నందుండి విష్ణువు నరసింహావతారమూర్తిగ పుట్టి హిరణ్యకశిపుని చంపి బాలుని రక్షించెను.

---

౨. ఈశ్వరుని దూషింపరాదు.

దక్షుఁడు ఈశ్వరునితో విరోధించి అతని నిందించి ఒక యజ్ఞమును చేయ ప్రారంభించెను. తన శక్తిచేత దేవతలను లోనగు వారినెల్ల ఆ యజ్ఞమునకై పిలిపించెను. ఈశ్వరుని మాత్రము పిలువలేదు. అప్పుడు పార్వతి నేనును యజ్ఞము చూడఁ బోయెదనని శివుని అడిగెను. "దక్షుఁడు మనయందు ప్రీతిలేనివాఁడు. నీవు పోవలదు, నిన్ను అవమానించును" అని శివుఁడు చెప్పినను ఆమె వినక "నాతండ్రిచేయు యజ్ఞము నేను

చూడఁబోవలదా" యని పోయెను. పార్వతి తన కూతురైనను దక్షుఁడు శివుని మీఁది కోపముచే మాట్లాడింపక యాదరింపక యవమానపఱిచెను. ఆ యవమానము సహింపలేక పార్వతి దేహమును విడిచెను. అప్పుడు ఈశ్వరునికి కోపము వచ్చి వీరభద్రుని పంపి దక్షుని చంపించి యజ్ఞము పాడు చేయించెను.

ఆ. భేదబుద్ధిలేక విశ్వంబు సకలంబు
శైవమయ మటంచుఁ దలఁచి భక్తి
యీశ్వరార్పణముగఁ గ్రతు లొనర్పక యున్న
జయము లేదు మఱియు లయము గలుగు.

---

3. సాధువులను బాధింపరాదు.

తొల్లి అంబరీషుఁ డను ఒక రాజుండెను. ఆయన ద్వాదశీ వ్రతము నియమము ప్రకారము చేయువాఁడు. ఇట్లుండ ఒక ద్వాదశినాఁడు ఉదయముననే దుర్వాసుఁడు అను ఋషి నేను భోజనమునకు వచ్చెదను అని చెప్పి యేటికి స్నానము చేయఁబోయెను. "ఎంతసేపైనను దుర్వాసుఁడు రాలేదు. తక్కిన అందఱు కాచియున్నారు. భోజనమునకు వచ్చెదనన్న వానిని విడిచి యెట్లు భుజింపవచ్చును? ద్వాదశి గడియలు మించిపోవుచున్నవి. భుజింపక యెట్లుండవచ్చును? ఏమిచేయుదును?" అని ఆలోచించి రాజు జలపారణముచేసి యూరకుండెను. దుర్వాసుఁడు మఱికొంత సేపటికివచ్చి రాజు

చేసిన దెబ్బకు "నేను రాకముందే నీవు జలపారణము జేసితివా" యని కోపించి యతని చంపుటకై శక్తిని ప్రయోగించెను. అంబరీషుఁడు "భగవంతుఁడా! నే నీమునికి ఎట్టి అపరాధమును చేసినవాఁడనుగాను నన్నుఁ గాపాడుమా" అని ధ్యానించెను. వెంటనే విష్ణుచక్రము వచ్చి ఆశక్తిని ఖండించి దుర్వాసుని చంపుటకు పోయెను. దానిని చూచి భయపడి దుర్వాసుఁడు పరువెత్తెను. మూఁడులోకములు సంచరించి ఎవ్వరు కాపాడు వారు లేక ఆమునిపి తుదకు విష్ణుదేవుని యొద్దకుఁబోయి ఆయన పాదముల మీఁదఁ బడి శరణు వేఁడెను. అప్పుడు విష్ణువు ఇట్లనియెను.

"ఓయి వెఱ్ఱిమునీ! క్షుద్రమంత్రములును తంత్రములును ఆచారము దైవభక్తి లేనివారిని బాధించును గాని భక్తులను బాధింపవు. బ్రదుకఁ గోరుదువేని నీవు పోయి అంబరీషు వేఁడుకొనుము. అతఁడే నిన్ను మన్నించును. నాకపరాధము చేసినను క్షమింతునుగాని నా భక్తులకుఁ జేయు నపరాధము సహింపను" అని చెప్పఁగా దుర్వాసుఁడు పరువునఁ బోయి అంబరీషుని శరణుఁజొచ్చి ప్రాణములు కాపాడుకొనెను.

కం. తన కపరాధము చేసినఁ
గని సైరణసేయుఁ, గాని కండపావరునజ్ఞ
దన భక్తునిఁ బీడించిన
జనమును భగవంతుఁ డెపుడు సైఁపఁడు పుత్రా.

౮. దిక్కులేనివారికి దేవుఁడే దిక్కు.

హస్తినాపుర రాజులైన ధృతరాష్ట్రుఁడు పాండురాజు అనువారు అన్నదమ్ములు. ధృతరాష్ట్రునకు దుర్యోధనుఁడు మొదలైనవారు నూర్వురు కొడుకులు. పాండురాజునకు ధర్మరాజు మొదలైనవారు ఏవురు కొడుకులు. జ్ఞాతి మచ్చరము చేత దుర్యోధనుఁడు ధర్మరాజును అవమాన పఱుపవలయునని ఆలోచించుచుండి ఒకనాఁడు ధర్మరాజును జూదమాడఁ బిలిచి మోసముచేత ఆయన రాజ్యమును, సంపదను, తమ్ములతో సర్వమును పందెమున గెలిచెను. ఈవిధముగ తన దాసులుగఁ జేసికొని పాండవులను అవమాన పఱుప వలయునని వారి భార్యయైన ద్రౌపదిని సభలోనికి ఈడ్చి తెప్పించి తన తమ్ముఁడగు దుశ్శాసనుచేత ఆమె కట్టుకొన్న చీర ఒలిపించెను. దాసులగుటచేత పాండవులు ఏమిచేయలేక తలలు వంచుకొని కూర్చుండి యుండిరి. దుర్యోధనునకు భయపడి బంధువులందఱు ఊరకుండిరి. అప్పుడు ద్రౌపది దిక్కులేనిదై శ్రీకృష్ణుని ప్రార్థించెను. భగవంతుఁడు శరణాగత వత్సలుఁడు. ఆయన ఆమె స్తోత్రమునకు సంతోషించి చీరలు అక్షయ్యము లగునట్లు చేసి ఆమె మానమును కాపాడెను. ఎన్నిచీరలు ఒలిచినను తఱుగక యింకను వచ్చుచుండుటచే చేతులు నొప్పిపుట్ట దుశ్శాసనుఁడు సిగ్గుపడి చాలించుకొనెను.

నీవె దిక్కటంచు నిశ్చంచలుండయి
యాత్మశక్తి గర్వ మణఁచి కొలుచు
భక్తుఁ బ్రోచుశక్తి భగవంతుఁ డెప్పుడు
చెనఁటివారుచేయు చేఁత లణఁచి.

౫. దుష్టులకు మేలు చేయరాదు.

వృకుఁడను నొక రాక్షసుఁడు శివునిఁ గూర్చి తపస్సు చేసెను. శివుఁడు ప్రత్యక్షమై నీ కేమి వరము కావలయునని అడిగెను. నే నెవరి నెత్తిమీఁద చేయి పెట్టుదునో వాఁడు భస్మమై పోవలయునని వాఁడు కోరెను. అట్టులే యగునని శివుఁడు వరమిచ్చెను. నీ మాట సత్యమో అసత్యమో పరీక్ష చేసెదను అని శివుని నెత్తిమీఁదనే వాఁడు చేయి పెట్టఁబోయెను. శివుఁడు పరువెత్తెను. వృకుఁడు తఱుముకొని పోయెను. అప్పుడు విష్ణువు బ్రహ్మచారివలె రాక్షసున కెదురుగా వచ్చి "ఏల రాక్షసేంద్రా! ఇట్లు పరుగెత్తుచున్నావు" అని యడిగెను. అతఁడు జరిగిన వృత్తాంతము చెప్పెను. "నీవు మైలపడి పోవుచున్నావు కావున నీకు శివుఁడు చిక్కఁడు. సంధ్యవార్చి శుచివై పోయెదవేని చిక్కును" అని బ్రహ్మచారి చెప్పెను. వృకుఁడు ఆమాట నిజమని తలఁచి సంధ్య వార్చునప్పుడు తన చేతిని తన తలయందే యుంచుకొని వెంటనే భస్మమై పోయెను. ఈ వృకాసురుని భస్మాసురుఁడనియు అందురు.

కం. పామునకుఁ బాలుపోసిన
భీమంబుగ మీఁదమూఁకి పెరకెడురీతిన్
ప్రేమంబున దుష్టునకుం
దా మేలొనరింపఁ దన్నె దప్పక చెఱుచున్.

౬. దత్తాపహారము మహాపాపము.

పూర్వకాలమున నృగుఁడను రాజుండెను. అతఁడు మహాదాత. అనేకములు ధర్మకార్యములు చేసి న్యాయ్యముగ రాజ్య మేలెను. ఒక పుణ్యకాలమున అతఁడు గోవులను మందలు మందలుగ దానము చేయుచుండెను. అట్లు చేయునపుడు ఒక ఆవు ముందొక బ్రాహ్మణునికి దానము చేసిన మందనుండి తప్పించుకొని మఱియొక మందలో ప్రవేశించెను. అది రాజు తెలిసికొనలేక ఆ మందను మఱియొక బ్రాహ్మణునికి దాన మిచ్చెను. మొదటి బ్రాహ్మణుఁడు తన ఆవు తప్పించుకొని పోయినదని దేశదేశము వెదకి రెండవ బ్రాహ్మణుని యింటియందు కనుఁగొనెను. ఈ ఆవును రాజు తనకు దానము చేసినాఁడని మొదటి బ్రాహ్మణుఁడును, నాకు దానము చేసినాఁడని రెండవ బ్రాహ్మణుఁడును కలహించి రాజునొద్దకు వచ్చిరి. రాజు తన పొరపాటు తెలిసికొని దోషము తనదే యని ఒప్పుకొని క్షమింపుఁడని వారిని ప్రార్థించెను. వారు "రాజా! నీవు ఒకనికి దానము చేసిన దానిని మరల గ్రహించితివి. కావున నీకు పాపము తప్పదు. నీవు ఊసరవెల్లివై పుట్టుము. నీవు మహా ధర్మాత్ముఁడవు కావున నీకు శ్రీకృష్ణుఁడు దర్శనమిచ్చి నీ పాపము పోఁగొట్టును" అని శపించిరి.

కం. ఇచ్చిన దానిని గ్రమ్మఱ
నిచ్చ నెఱిఁగియుండె నెఱుఁగ కేనియు మరలన్
బుచ్చుకొనరాదు; నరకము
వచ్చును దప్పక యెట్టివారికి నైనన్.

---

౭. నీచులఁ జేరఁదీయరాదు.

ఒక అడవిలో ఒక ఋషి తపస్సు చేయుచుండెను. ఎక్కడ నుండియో ఒక కుక్కవచ్చి ఆయన ఆకుటింటి దగ్గఱ చేరెను. ఇట్లుండ ఒకనాఁడు ఆ కుక్కను సివంగి చంపుటకై తఱుముకొని వచ్చెను. అది భయపడి ఋషిపొద్దకు పరువెత్తి వచ్చెను. ఆఋషి మిక్కిలి దయగలవాఁడు గావున ప్రాణ భయము అందఱకు ఒక్కటియే గదా యనియు తనపొద్దఁ జేరినదిగదా యనియు ఎంచి యిట్లులే మఱిమఱి దానిని సివంగులు బెదరింపకుండునట్లు చేయవలయునని తలఁచి ఆ కుక్కను సివంగిగ మార్చెను. ఈ సివంగిని చూచి ప్రాఁత సివంగి భయపడి పరువెత్తెను. ఇట్లు కొన్నాళ్ళు కాఁగా క్రొత్త సివంగిని ఒక పులి చంపవచ్చెను. అప్పుడు ఋషి సివంగిగ నున్న కుక్కను పులిగా మార్చి గెలిపించెను. తరువాత అడవియేనుఁగు ఈ క్రొత్తపులిని తఱుముకొని రాఁగా దానిని ఋషి ఏనుఁగుగ మార్చెను. అట్టులే దానిని సింహము చంపవచ్చినప్పుడు కుక్కను గూడ సింహముగ మార్చెను. ఈవిధముగ కుక్క సింహమై యిష్టము వచ్చినట్లు సంచరించుచు ఋషిని చూచి యిట్లు తలఁచెను. ఈ ఋషి మిక్కిలి దయగలవాఁడు. మహాతపశ్శక్తి గలవాఁడు నే నిప్పుడు విచ్చల విడి మృగములఁ జంపుచున్నాను. ఏదైన మృగము నావలెనే వచ్చి యీయన శరణు జొచ్చెనా దానిని సింహముగఁ జేయును. తరువాత నా గతియేమి? కావున ఈఋషిని జంపి నేను సర్వదా సింహమై భయములేక చరించెదనని

యాలోచించుచుండెను. ఆ ఋషీశ్వరుండు దాని యాలోచన నెఱింగి "ఓసి నీచ శునకమా! నీ యల్పబుద్ధి విడువవైతివి. నీవు యథాప్రకారము శునకమవు కమ్ము" అని దాని శునకముగా మార్చెను.

కం. కనికరమును ననురాగము
జనువును గనఁబఱచి మేలి సంపదఁ గూర్పన్
దన నీచగుణమె మాపుచుఁ
దన కెగ్గొనరింప నీచు దలఁచుచు నుండున్.

---

౮. రాజు దేవాంశమునఁ బుట్టినవాఁడు.

అత్రియను ఒకానొక బ్రాహ్మణుఁడు తన భార్యను జూచి "నేను తపముచేయ వనమునకుఁ బోవుచున్నాను. నీవు నాతో వచ్చెదవా? ఇంట నుండెదవా" యని యడిగెను. "నేను మీవెంట వచ్చుదాననే దానికి సందేహము లేదు. కాని సంపాదించుకొని బ్రతుకు వయస్సుగాని బిడ్డలకు బ్రతుకు మార్గము కల్పింపక మీరు అరణ్యమునకుఁ బోవుట ధర్మము కాదు. మన మిట్లు విడిచిపోయిన బిడ్డలగతి యేమి? దానిని మీ రాలోచింప వలదా" యని ఆమె చెప్పెను. అవును నీవు చెప్పినది ధర్మయుక్తమని చెప్పి అత్రి వైన్యుఁడను రాజు యజ్ఞము చేయుచుండ అచ్చటికిఁ బోయి 'రాజా! నీవే విధాతవు. నీవే యింద్రుడవు. నీవే సమస్త ధనేశ్వరుఁడవు. అన్ని ధర్మములు తెలిసిన వాఁడవు నీవ. కాలమునకు నీవే కారణము. నీవే లోకములకు ఆధారము' అని స్తోత్రము చేయఁగా అందున్న గౌతముఁడను ముని ఆయనను చూచి

యాచనకై యితని యొద్దకు వచ్చినంత మాత్రముననే నీవే యింద్రుఁడవు నీవే చంద్రుఁడవని యిచ్చకపు మాటలు పలుక వలయునా అని ఆక్షేపించెను. ఆ మాటలు విని అత్రి యిట్లనియె. అయ్యా! నీవు యుక్తాయుక్తము లాలోచింపక మాటలాడు చున్నావు. నేను అసత్యముగాని యిచ్చకపు మాటలు గాని పలికిన వాఁడఁగాను. కాలమునకు రాజే కారణ మనఁగా నీవు వినలేదా. అష్టదిక్పాలకుల అంశములచే రాజు సృష్టింపఁబడు ననుట మఱచితివా? లోకమును పాలించుట యెవని కృత్యము! శత్రువుల దండించుట యెవని కార్యము? ధర్మపరిపాలన మెవనిపని? ధనాదిదాన కార్యములు సేయువాఁ డెవఁడు? ఎవని యాశ్రితము లోక మంగీకరించి లోఁబడి యుండును? లోకులకెల్ల ప్రాణమై యుండువాఁ డెవఁడు? చారుల చేతను విచారము చేతను లోకమంతయు చూచు వాఁ డెవఁడు? లోకమును సంతోష పెట్టువాఁ డెవఁడు? ఇవన్నియు దేవతల కార్యములుగావా? అనిన గౌతముఁడు రాజే యిన్నియు నైన, దేవతలతోడ నింకేమి పని? రాజునుగూర్చియే యాగాదులు చేయరాదా యనెను. అప్పుడు వారిరువురు సనత్కుమారు నొద్దకుపోయి తమ వివాదమును ఎఱిఁగించిరి. సనత్కుమారుఁడు అత్రి నిజము చెప్పెనని పరిష్కరించెను

గీ. విష్ణు వంశముననె పృథివీశుఁ డుదయించు
రాజె సలుపు లోక రక్షణంబు
కాన భక్తిగలిగి క్ష్మానాథుఁ గొలువంగ
వలయు నెపుడు దేవుఁ గొలుచునట్లు.

౯. రాజద్రోహము మహాపాతకము.

పరీక్షితుఁ డను రాజు వేటాడఁబోయి దప్పిగొని శమీకుఁడను ఋషీశ్వరుని మంచినీళ్ళు కావలయునని యడిగెను. ఆయన తపస్సు చేయుచు మాటలాడలేదు. దానికి రాజు కోపించి చచ్చిన పామును ఆ ముని మెడలో వేసి పోయెను. ఆ మునికొడుకు శృంగి అనువాఁడు వచ్చిచూచి "నాతండ్రి మెడలో పాము వైచిన రాజు ఏడు దినములలో పాము కఱచి చచ్చును గాక" అని శపించెను. తపము చాలించిన పిమ్మట, ఆ వృత్తాంతము తెలిసి శమీకుఁడు కొడుకుతో నిట్లనియె. "ఓరీ బుద్ధిలేని పిల్లవాఁడా! రాజు నేలరా శపించితివి? ఇది రాజద్రోహము కాదా? ఆయన దుర్మార్గులను దండించుటచే కదా మనము భయములేక యున్నాము. రాజు లేకుండిన మన సొత్తులు మనకు దక్కునా? బలవంతులు బలహీనులను గొట్టినను చంపినను వారి సొత్తులను భార్యలను ఆఁడుపిల్లలను ఎత్తుకొని పోయినను కాపాడువాఁడు రాజుగాక మఱి యెవరు? రాజు లేకున్న వ్యాపారము నడచునా? భూములందు పండిన పంటలు సొంతగాండ్రకు దక్కునా? లోకులు కంటినిండ నిద్రపోదురా? ఇది నాయిల్లు నాసొత్తు అని చెప్పుకొనుటకు ఎవరికిని ధైర్య ముండునా? రాజు లేకుండిన ధర్మకార్యములు తపస్సులు విద్యాభ్యాసములు ఆటలు పాటలు నడచునా? నీవు రాజద్రోహము చేసి లోకమున కెంత కష్టము కలిగించి నీ పుణ్యమునకు నెంత నష్టిని తెచ్చుకొంటివో చూచితివా? రాజును దూషింపరాదు.

రాజునకుఁ గీడు కావించుట మహాపాతకము కదా. రాజ ప్రజలకు తండ్రి, రాజద్రోహము పితృద్రోహము సమానములు. రాజద్రోహమును జేసిన వారు అరాజకత్వము వలన గలుగు పాపములకు కారణభూతులై నరకమునకు పోదురు' అని కోపించెను

క. రాజే తల్లియుఁ దండ్రియు
రాజే రక్షకుఁడు ప్రజకు రాజద్రోహం
బోజఁజెడి చేసి నారక
భాజియగును నదియు ఘోరపాతకమగుటన్.

---

౧౦. పెద్దల ధిక్కరింపరాదు.

చిత్రకేతుఁడు విద్యాధరులలో శ్రేష్ఠుఁడు. అతఁడు మిక్కిలి దైవభక్తి గలవాఁడు. ఒకనాఁడు అతఁడు విమాన మెక్కి ఆకాశమున పోవుచు కైలాసమున నిండు సభలో శివుఁడు పార్వతిని తన తొడమీఁద కూర్చుండబెట్టుకొని యుండఁ జూచి జుగుప్సపడి శివునితో నిట్లనియె. "ఎంతటి పామరు లైనను జనములులేని స్థలమునందు స్త్రీలను కౌఁగిలించుకొని యుందురుగాని యిట్టి నిండు సభలో నీవలె సిగ్గు విడిచి ఇట్లు స్త్రీని కౌఁగలించుకొని కూర్చుండుదురా?" యని తాను భక్తుఁడు ఇంద్రియములఁ జయించినవాఁడు అను గర్వముతోఁ బలికెను. ఆయన గొప్పతనము తెలిసి శివుఁడూరక యుండెను. గాని పార్వతి కోపించి యిట్లనియెను. "ఓరీ!

మావంటి సిగ్గులేని కుమతుల దాఁడింప నీవు యముఁడవా? నీ వేమి యెఱిఁగి మమ్ము ఆక్షేపించితివి? అజ్ఞానము చేతను అహంకారము చేతను నీకంటెఁ బెద్దలగువారి నాక్షేపించితివి గావున రాక్షసుడవై పుట్టుము" అని శపించెను. వాఁడు వృత్రాసురుఁడై పుట్టెను.

కం. ధనవిద్యా బల మదములు
కనులం గప్పంగఁ దనకు ఘనులగు వారిన్
గని ధిక్కార మొనర్చిన
మనుజాధముఁ డుద్భవించు మనుజాశనుఁడై.

---

౧౧. నవ్వుచుఁ జేసిన ఏడ్చుచు అనుభవింపవలయును.

ఒక గంధర్వుడు బ్రహ్మనుగూర్చి తపస్సుచేసి తుదకు దీర్ఘాయువుకలుగ వరము పొందెను. ఆ గర్వము చేతను, తాను మిక్కిలి చక్కఁదనము గలవాఁడనను పొగరుచేతను వికారపు వేషము వేసికొని లోకులను బెదరించు చుండెను. స్థూల శిరుఁడను ఒక ఋషి వాని చెడు నడవడి యెఱిఁగి నీ కీరూపమే శాశ్వత మగుఁగాకయని శపించెను. అప్పటికిని వాఁడు పొగరు మానక ఇంద్రుని యుద్ధమునకుఁ బిలిచెను. వీఁడు తనకు చావులేదని పొగరుచున్నాఁడని యింద్రుఁడు తెలిసికొని తల బొమ్మలోపలికిని కాళ్ళు కడుపులోనికి గుదివడి పోవునట్లు వజ్రాయుధముతోఁ గొట్టెను. వీని పేరు

నిబంధించెను. ఇట్లనేక సంవత్సరములీ రూపముతో దుఃఖమనుభవించిన తరువాత శ్రీరాముఁడు వీనిని జంపి వీని కష్టమును దీర్చెను.

క. క్రొవ్వునఁ బరులను నెగ్గను
నవ్వను వేడుకకుఁ జేయు నరుఁ డావలఁ దా
నెవ్వాఁగఁ గన్నీ రురలఁగ
గవ్వకుఁ గొఱగాక మిగులఁ గాసియఁ బడెడిన్.

---

౧౭ పెద్దలను పరిహాసంపరాదు.

నారదుఁడు కణ్వుఁడు విశ్వామిత్రుఁడు అను మునులు కృష్ణుని దర్శింపవలయునని ద్వారకకు పోయిరి. అప్పుడు కొందఱు యదుకుమారులు సాంబుఁడను మగవానికి గర్భిణివేషము వేసి ఆ మునీశ్వరుల యొద్దకుఁ దీసికొనిపోయి 'మునీశ్వరులారా! ఈ స్త్రీ గర్భమున ఏ శిశువు పుట్టును' అని అడిగిరి. వారు నిజమెఱిఁగినవారై "యాదవ వంశము నిర్మూలము చేయు రోఁకలి యీ పురుషుని గర్భమునఁ బుట్టును" అని చెప్పిరి. ఆమాట యదుబాలకులు విని భయపడిపోయి కృష్ణునితో చెప్పిరి. వెంటనే సాంబుని కడుపుననుండి ఇనుపరోఁకలియొకటి పుట్టెను. దానిని వారు పొడిగొట్టి సముద్రములో పోసిరి కాని అది తుంగగా మొలచియుండెను. యాదవులు సముద్ర తీరమున త్రాగి ఒడలెఱుఁగక యా తుంగతోనే ఒకరి నొకరు కొట్టుకొని చచ్చిరి.

గీ. చెనఁటి త్రెన్నునఁ బోవక యనవరతము
భూతహితులయి దైవంబుఁ బ్రీతిఁ దలఁచు
సాధువులఁ బరిహాసంబు సలిపిరేని
మూల మయ్యెడి వంశ నిర్మూలతకును.

---

౧౩. పాపఫలము శిక్షచేఁ బోవును.

శంఖుఁడు లిఖితుఁడు అను ఇద్దఱన్నదమ్ములు వేఱు వేఱు ఆశ్రమములు కల్పించుకొని తపస్సు చేయుచుండిరి. ఒకనాఁడు లిఖితుఁడు అన్నను చూచుటకై ఆయన ఆశ్రమమునకు పోయెను. శంఖుఁ డప్పుడచ్చట లేఁడు. అచ్చటి వృక్షములందు మంచి మామిడి పండ్లుండగా కోసి తమ్ముఁడు తినుచుండెను. ఆ సమయమున శంఖుఁ డచ్చటికివచ్చి తమ్మునితో మాట్లాడి "తమ్ముడా! ఈ పండ్లెక్కడివి?" అని యడిగెను. "ఇచ్చటివే బాగుగ నుండుటచే తినుచున్నాను" అని తమ్ముఁడు చెప్పెను. "అయ్యోయ్యో నాయనా? ఎంత పొరపడితివి. ఇవి నీవి కావుకదా ఇతరులసొత్తు వారి నడుగక యనుభవించుట దొంగతనము చేయుటగదా. అయినదానికి వగచి ప్రయోజనము లేదు. సుద్యుమ్నుఁడను మన దేశపు రాజునొద్దకు పోయి దొంగతనమునకుఁ దగిన శిక్ష పొందిరమ్ము. లేకున్న నీపాప మతనిని నిన్నుఁగొట్టునని చెప్పెను. అన్న చెప్పిన ప్రకారము రాజునొద్దకు పోయి తాను దొంగిలించిన వృత్తాంతము చెప్పెను. రాజు లిఖితుని రెండుహస్తములు నఱికించెను.

ఆ సత్తురు కాఱు చేతులతోనే అన్నగొద్దకుపోయి "అన్నా! రాజదండము పొందివచ్చితిని" అని లిఖితుఁడు మోడి చేతులను చూపెను. అప్పుడు అన్న సంతోషించి "అదో మన ఆశ్రమము పొంతనుండు నేటిలో స్నానము చేసిరమ్ము" అనెను. అతఁడు ఆ ప్రకారము చేయఁగా నెప్పటియట్ల హస్తములు రెండును మొలచెను. ఇదియేమి ఆశ్చర్యమని లిఖితుఁ డన్న నడిగెను.

"నియమం దీక్ష పాపము తప్ప మఱియేపాపము లేదు. ఈ పాపము రాజదండముచే పోయెనుగనుక నీచేతులు నీకు వచ్చెను" అని అన్న చెప్పెను. ఆమునికి బాహువు లిచ్చినది గనుక ఆ యేటికి బాహుద (చెయ్యేరు) యనుపేరు ప్రసిద్ధ మయ్యెను.

కం. తనచేసిన పాపంబును
జనముల కెఱిఁగించి రాజశాసితుఁ డైనం
జను నయ్యది; పరితాపం
బును వలయున్ మరల నద్దిపొందమి కెదలోన్.

---

౧౪. ప్రభుభక్తి.

అంబరీషుఁడను రాజు అనేక పుణ్యకార్యములు చేసి స్వర్గమునకుపోయి అచ్చట దివ్యభోగము లనేకము లనుభవించుచుండెను. ఆయన ఒకనాఁడు తన విమానమున కంటె గొప్పదియగు విమానమున తనకంటె నెక్కువ భోగము

లనుభవించుచు తన సభయందు గొప్ప పదవియందున్న యొకనిఁ జూచి వీఁడేమి పుణ్యముఁ జేసెనని దేవేంద్రుని అడిగెను. ఆ యింద్రుఁడు శివునితో చెప్పెను. వీఁడు నా సేనా నాయకుఁడుగ నుండిన సుదేష్ణుఁడు. వీనికి నీవు కొందరు దుష్టరాక్షసులఁ జంపి రమ్మని పంపితివి. ఆ రాక్షసు లెట్టివారికిని గెల్వరానివారు. వారి నెట్లు జయించి నీకు క్షేమముఁ గలుగఁ జేయుదునా యని యాలోచించి శివునిఁ గూర్చి యితఁడు తపస్సు చేసెను. శివుఁ డీయన కొక తేరిచ్చి దీనియందుండి యుద్ధము చేసితివేని రాక్షసులను జయించెదవని చెప్పెను ఇతఁ డట్టులే ఆ రాక్షసుల నందఱ జయించెను గాని కడపట వారిలో నొక ప్రముఖునితోఁ బోరుచు రోషముచేఁ దటాలున తేరు డిగ్గి వానిని జంపి వాని దెబ్బచేఁ దానును జచ్చెను. ఈ విధముగ నీ క్షేమమునకై నీ మీఁది భక్తిచే ప్రాణముల కాశింపక వెనుకంజ పెట్టక యుద్ధముచేసి యితఁడు దేహము గోలుపోయెను. నీయందుఁగల భక్తిచే నిట్టి యుత్తమ సుఖములు పొందెను.

గీ. తన్ను నేలినయట్టి యా ధన్యుకొరకు
భక్తి సేవించుచును వాఁడు పనిచినట్టి
ప్రాణ గొట్టంపుఁ బనిఁ దన ప్రాణమిచ్చి
యైన నొనరింప స్వర్గసౌఖ్యంబుఁ గాంచు.

---

౧౫. వినయము గలవానికి విపత్తు లేదు.

సముద్రుఁ డొకనాఁడు తనలోఁ గలియుచున్న నదుల నన్నిటిని జూచి యిట్లడిగెను. "మీ బలముచేత పెద పెద

ప్రాకులను వేళ్ళతో పెకలించి తెచ్చెదరే, జంబు నేల తీసి కొనిరారు వానియందు మీరు దయదలఁచితిరా? లేక వానిని పెకలించుటకు మీకు శక్తి చాలదా?" ఆ మాటలు విని నదు లిట్లనియె "తమకు వేళ్లబలము కలదుగదా యని పెద్దపెద్ద ప్రాఁకులు మమ్ము లక్ష్యపెట్టక మా ప్రవాహమునకు అడ్డముగ నిలుచుచుండును. దాని గర్వము సహింపక గడ్డ లురలఁ ద్రోచి వానిని వేళ్ళతో పెల్లగించి తెచ్చెదము. తుంగ అట్టులుగాదు. మేము రాఁగానే మాకు అణఁగి తలలు వ్రాల్చి యుండును. మా పరోక్షమునందు తల లెత్తుకొని యుండును; ఆ విధముగ మాకు వినయముతో అణఁగి యుండువానిమీఁద మా బలముచూప మాకు మనసురాదు. ఆ నిమిత్తముగ ఒక జంబుకాఁడ అయినను నీయొద్దకు రాదు"

కం. వినయముగల గుణవంతున
కనయము మేలొదవు నెట్టి యాపదలందున్;
వినయవిహీనుం డగు న
మ్మనుజుఁడు సమూలముగను మడియును బుత్రా.

౧౨. దీర్ఘసూత్రుఁడు చెడిపోవును.

ఒక తటాకమందు దీర్ఘదర్శి, ప్రాప్తకాలజ్ఞుఁడు, దీర్ఘసూత్రుఁడు అను పేర్లుగల మూఁడు చేఁపలుండెను. దీర్ఘదర్శి కొంతకాలమునకు రాఁబోవుదాని నిప్పుడే ఆలోచించి తెలుసు

కొనువాఁడు. ప్రాప్తకాలజ్ఞుఁడు ముందుగ ఆలోచింపకుండినను సమయము వచ్చినపుడు దానికి తగిన యుపాయ మాలోచించు వాఁడు. దీర్ఘసూత్రుఁడు ముందుగఁగాని అప్పుడుగాని ఆలోచింపక కానీ కానీ అని కాలము త్రోయుచుండు సోమరి. ఈ పేర్లుగల చేపలుండు మడుఁగులోని నీరు ఒకప్పుడు ఎండ వేఁడిమికి ఇగురఁజొచ్చెను. అప్పుడు దీర్ఘదర్శి యిట్లు లాలోచించెను. ఎండలా మండుచున్నవి. మడుఁగులోని నీరా యింకుచున్నది. దీనిలోనుండి పాఱు వంకయు ఎండుచున్నది. ఈ వంక పూర్ణముగ నెండెనా దీనిలోనే చిక్కుకొని జాలరులచేఁ జావవలసి యుండును. ఇప్పుడే యీ మడుఁగులోనుండి కాలువ వెంటఁ బోయి మఱియొక పెద్దమడుఁగు చేరుట బాగుఅని యెంచి తన స్నేహితుల నిద్దఱను పిలిచెను కాలువ యెండిన మడుఁగెండునా? అంతకాలము వచ్చినప్పటికి చూతమని వారిద్దఱు పోకయుండిరి. దీర్ఘదర్శి మాత్రము వెడలిపోయెను. తరువాత వంక పూర్ణముగ నెండిపోయెను. మడుఁగు ఇగురు చుండెను. అప్పుడు బెస్తలు తటాలునవచ్చి వలలు మొదలైనవి వేసి చేఁపలను పట్టసాగిరి. ప్రాప్తకాలజ్ఞుఁడు అపాయము వచ్చినదని తెలిసికొని వలలోనే యొకప్రక్కన త్రాడు గట్టిగ కఱచుకొని చచ్చినట్లు వ్రేలాడుచుండెను. అది చచ్చినదని యెంచి బెస్తలు దానిని దీసి మరల నీటిలోనే పాఱవైచిరి. అది తప్పించుకొనిపోయి బురదలో దాఁగుకొనెను. దీర్ఘసూత్రుఁడేమి చేయుటకు తెలియక యిక్కడ నక్కడకు పరుగెత్తు చుండెను. జాలరులు దానిని బట్టి చంపిరి.

గీ. ఖ్యాతి యాలోకనము సేత పరమసుఖము ;
ఒకవ నాపద యొప్పైన నుపము సేత
పథ్యమం, బలసుం డెయి సుస్థిం దేగుదు
రెండు లేనట్టి ద్విష్ణుమాత్రుండు చెడును.

---

౧౭. దధీచి.

వృత్రుఁడను నొక రాక్షసుఁడు మహా బలిష్ఠుఁడై దేవతలను లోకములను మిక్కుటముగ బాధించు చుండెను. వాని వలన రాయిడికి తాళలేక దేవతలు విష్ణువునొద్దకు పోయి తమ కష్టములెల్లఁ జెప్పుకొనిరి. అప్పుడు విష్ణు వీటులు చెప్పెను. మీరు దధీచియను బ్రాహ్మణుని యెముకలు ఆయుధములుగా చేసికొని వృత్రునితో యుద్ధముచేసిన జయింపఁగలరు. ఆయన వెన్నెముకతో ఇంద్రుఁడు వృత్రుని కొట్టినఁ జచ్చునుగాని మఱి యేవిధముగ చావఁడు. అనఁగా ఆ మాటలువిని అందఱు దధీచి యొద్దకుపోయి, అనేక విధముల స్తోత్రముచేసి నీవు లోకములకును మాకును రాక్షసుల వలని బాధ తప్పింపవలయునని ప్రార్థించిరి. నేను తపస్సుచేయు బీదబాఁపఁడను నేనేమి చేయఁగలనని దధీచి యనెను. నీయెముకలు మాకిచ్చిన యెడల మేము వానిని ఆయుధములు చేసికొని శత్రువును గెలిచెదమని దేవతలు చెప్పిరి. దేవతలను లోకమును రక్షించుటకంటె నా ప్రాణము రక్షించుకొనుట శ్రేష్ఠమైనది కాదు. తీసికొనుఁడని యోగాగ్నిచే శరీరము విడిచెను. దేవతలు ఆ యెముకలు గొని విశ్వకర్మచే వానిని ఆయుధములుగాఁ

జేయించి వానిచే వృత్రాసురుని చంపిరి. ఆతని వెన్నెముకె వజ్రాయుధము.

కం. నష్టంబులకున్ జంకరు;
కష్టంబని కొంక రెపుడు కార్యములందున్
శిష్టులు జగదుపకృతికై
యిష్టంబుగ దేహమైన నిత్తురు పుత్రా.

---

౧౮. ఒకఁడు పాపముచేయును, పలువురు దానిఫల మనుభవింతురు.

జమదగ్నియను మునియొద్ద కామధేను వుండెను. దానిని తనకిమ్మని కార్తవీర్యార్జునుఁడు అను రాజడిగెను. ఇయ్యనని జమదగ్ని చెప్పెను. నీ వియకున్న నేను విడుతునా యని రాజు బలవంతముగా ఆవును పట్టుకొని పోయెను. ఈ వృత్తాంతమును జమదగ్ని కొడుకగు పరశురాముఁడు విని కార్తవీర్యార్జునుని జంపి ఆవును మరలఁ దెచ్చెను. ఆ పగ మనస్సులో పెట్టుకొని కార్తవీర్యార్జునుని కొడుకులు పరశురాముఁడు లేనప్పుడు జమదగ్నిని జంపిరి. తన తల్లి రేణుక యేడుపువిని పరశురాముఁడు త్వరగావచ్చి సమాచారము తెలిసికొని కార్తవీర్యార్జునుని కొడుకుల నందఱ చంపెను. అంతేగాక తాను వినఁగా తనతల్లి రామా రామా యని ఇరువదియొక్క మాఱు పిలిచెను గావున ఇరువదియొక్క మాఱు దేశములో క్షత్రియుఁ డనువాఁడు లేకుండునట్లు వెదకి వెదకి చంపెను.

కం. ఒక్కఁడు పాపము చేసినఁ
బెక్కుర నిర్దోషులకును వెత గలుగుఁజుమీ
యక్కట సర్పముచేరిన
యక్కొలనం గలుగుమీల కాపదరాదే.

---

౧౯. దైవమునునమ్మి చేసిన కార్యము చెడదు.

పూర్వ మొకప్పుడు రాక్షసులు బలవంతులై దేవతలను స్వర్గమునుండి వెడలఁగొట్టి వారి రాజ్యమును దా మాక్రమించుకొనిరి. అప్పుడు దేవతలందఱు విష్ణుదేవుని గుఱించి తపస్సుచేసిరి. విష్ణువు వారికి ప్రత్యక్షమై "మీరు మందర పర్వతము కవ్వముగాను, వాసుకి యను మహా సర్పమును త్రాడుగను జేసి పాలసముద్రమును జిలికిన యెడల అమృతము పుట్టును. దానిని మీరు త్రావిన మీకు మరణ భయము గలుగదు. అప్పుడు మీరు రాక్షసులను జయింపఁగలుగుదురు. మీరు రాక్షసులతో సంధి చేసికొని వారును మీరును కలసి చేసిననే యీ కార్యము మీకు సాధ్యమగు గాని లేకున్న కాదు" అని చెప్పెను. వారు విష్ణుదేవుని నమ్మి ఆయన చెప్పినట్టు రాక్షసులతో స్నేహము చేసికొని వారును తామును గలసి మందరమును మోచి తెచ్చునపుడు అది బరువెక్కువదై క్రిందఁబడెను. అప్పుడు మరల విష్ణువును ప్రార్థింప గరుడ వాహనారూఢుఁడయి ఆయనయే వచ్చి పర్వతమును మోసికొనిపోయి పాలసముద్రము నొద్ద దించెను. అప్పుడు రాక్ష

శబరి శ్రీరామునకు ఫలము లిచ్చుట.

సులు దేవతలు వాసుకిని ఆ పర్వతమునకుఁ జుట్టి పాలసముద్ర మును చిలుకఁగా బరువై మందరము సముద్రములో బుడబుడ మునుఁగఁ జొచ్చెను. అప్పుడు దేవతలు మరల ప్రార్థింపఁగా విష్ణువు కూర్మమై అమృతము జనించు వఱకు కొండను మోచి యుండెను.

కం. పురుషుఁడు తాఁ గార్యధురం
ధరుఁడ ననెడు గర్వ మెడలి తత్పభక్తిఁ గ్రియా
భరమున్ దేవునిపై నిడి
కరణీయముఁ జేసె నేని కాంచు జయంబున్.

శబరి.

౨౦. గురుసేవ శ్రేయస్కరము.

శబరి యనునది బోయది కావున దానికి నిష్ఠ తపము జపము మొదలయినవి తెలియక యుండినను పంపాతీరమున వనములో తపస్సు చేసుకొను ఋషులకు పరిచర్య చేయుచు వారు చెప్పిన పని భక్తితోను శ్రద్ధతోను చేయుచుండెను. దేవపూజకు వారికి కావలసిన మంచి పూలు పత్త్రి, దేవునికి నివేదించి వారు భక్షించుటకుఁగాను మంచి ఫలములు, అగ్ని హోత్రము లొనర్చుటకుఁగాను కావలసిన సమిధలు, దర్భలు మఱి వారికేమి కావలసి యున్నను ఆమెయే తెచ్చి యిచ్చు చుండెను. ఇట్లు భక్తితో శుశ్రూష చేయుటచేతను వారు

మాతంగాశ్రమమునను భగవంతుని విషయము వినుచుండుటచేతను ఆమెకు మిక్కిలి దైవభక్తి జ్ఞానము కలిగెను. దేహములు విడిచి స్వర్గమునకు పోవునప్పుడా మునులు ఆమెతో నిట్లు చెప్పిరి. "నీ భక్తికి శ్రద్ధకు సంతోషించితిమి. నీకు మేలు చేయఁగోరెదము. నీవిచటనే తపము చేయుచుండుము. కొన్నాళ్ళకు ఇచ్చటికి రామలక్ష్మణులు వత్తురు వారిని పూజింపుము వారిని దర్శించుటచే నీకు మోక్షము కలుగును" అని చెప్పి వారు పోఁగా నామె యక్కడనే కాచుకొని యుండెను. సీతను వెదకుచు రామలక్ష్మణులు అచ్చటికి వచ్చిరి. ఆమె భగవంతునకు మంచి ఫలముల నియ్యవలయునుగాని ఎండినవి చుండినవి పుచ్చిపోయినవి పనికిమాలిన వియ్యరాదని ఒక్కొక్క పండు కొరికెను రుచిచూచి బాగున్నవన్నియు ప్రోగుచేసి వారికి సమర్పించెను. భగవంతుఁడగు రాముఁడామె నిర్మలమైన భక్తికి సంతోషించినవాఁడై ఆ భుక్తశేషఫలముల నారగించి ఆమెకు మోక్షమిచ్చెను.

ఆ. తపముఁ జేయుకంటె జపముఁ జేయుటకంటె
వ్రతముఁ జేయుకంటె వఱలుభక్తి
గురుల పాదసేవ నిరతంబు సేయుట
భద్రగతికి సులభ పథము పుత్ర.

---

౨౧. హానికరమగు సత్యము పలుకరాదు.

ఒక బ్రాహ్మణ కుమారుఁడు అడవిలో ఆశ్రమము కట్టుకొని తపస్సు చేయుచుండెను. ఒకనాఁడు ఆ తోవ

కొందఱు బాటసారులు స్త్రీలు పురుషులు పోవుచుండఁగా దొంగలు తఱుముకొని వచ్చిరి. వారు పరువెత్తిపోయి బ్రాహ్మణ కుమారుని ఆశ్రమములోని పొదలలో దాఁగుకొనిరి. బ్రాహ్మణ కుమారుఁడు అది చూచుచుండెను. తఱుముకొని వచ్చిన దొంగలు బాటసారు లెచ్చటికి పోయిరో తెలిసికొన లేక బ్రాహ్మణకుమారునిచూచి "అయ్యా, కొందఱు బాటసారు లీప్రక్క వచ్చిరే వారెందుపోయిరి?" అని అడిగిరి. తెలిసియుండి తనకు తెలియదని చెప్పిన అసత్యమాడిన పాపము వచ్చునని తలఁచి తన్ను అడుగువారు దొంగలు అని తెలిసియును ఆ పొదలో దాఁగియున్నారని వాఁడు చెప్పెను. ఆ దొంగలు ఆ బాటసారులను పట్టుకొని మగవారిని జంపి ఆఁడువారిని చెఱిచి వారి సొత్తంతయు దోఁచుకొనిరి. ఈ పాప కార్యమునకు బ్రాహ్మణ కుమారుఁడు కారణముగాన అతఁడు నరకమునకు పోయెను.

కం. భూతహితంబుగ బొంకిన
నాతతపుణ్యంబు నిచ్చునది సత్యంబై;
భూతాహితమగుసత్యం
బేతటి పాపంబె కూర్చుఁ గృతపుణ్యులకేన్.

---

౨౨. చెడువానికి చెడుగుణము మంచివానికి మంచిగుణమే యెదుటివారియందుఁ గనఁబడును.

ధర్మరాజు దుర్యోధనుఁడు దాయాదులు. వారికి ఇరువురకు రాజ్యము నిమిత్తమై యుద్ధము కానున్నప్పుడు వారిరువు

రును శ్రీకృష్ణు నొద్దకు పోయిరి. నాకు జయము గలుగు ఉపాయము చెప్పుమని ధర్మరాజును, నాకు జయముగలుగు ఉపాయము చెప్పుమని దుర్యోధనుఁడును శ్రీకృష్ణు నడిగిరి. ఒక యుద్ధములో రెండు పక్షములవారికి జయమెట్లు గలుగును? అప్పుడు శ్రీకృష్ణుఁడొక యుపాయము చేసెను. ధర్మరాజును జూచి "ధర్మరాజా! నీవు లోకమునందెచ్చట నైన నొక దుష్టుని కనిపట్టి తెచ్చితివేని నీకు జయము కలుగునట్లు చేసెదను" అని చెప్పెను. దుర్యోధనునిజూచి "దుర్యోధనా! నీవు లోకమునందు ఒక మంచివానిని కనిపట్టి తెచ్చెదవేని నీకు జయము కలుగఁ జేసెదను" అని చెప్పెను. అట్టులే తెచ్చెదమని వారిరువురు బయలు వెడలి పోయిరి. ధర్మరాజు ఊరు నాడు రోసినట్టియు దుష్టులని పేరుపోయినట్టియు మనుష్యులను కనిపెట్టి వారి వృత్తాంత మంతయు విచారించి యిట్టులను కొనెను. వీరిని లోకులు దుష్టులనుకొనుచున్నారు. కాని వీరియం దొక్క సద్గుణమైన లేదా యని తలంచి విచారించి వారియందే దైన నొక మంచిగుణము కనఁబడిన "అయ్యో! వీరియందీమంచి గుణము కలదే. వీరి నెట్లు దుష్టులని కృష్ణునితో చెప్పుదును" అని తలఁచి యొక దుష్టునైన కనుఁగొనలేక మరలివచ్చెను. దుర్యోధనుఁ డొక్కఁడును మంచివాఁడు లేఁడని వచ్చెను.

కం. కేవలపాపియె కానీ
కేవల పుణ్యుండె కాని క్షితి దొరకఁడయా;
పాపియని పుణ్యుఁడని తన
భావంబుకొలందిఁ దోఁచువారలు పరులున్.

౨౩. కులమునకు గుణము కారణము.

ఒక ఆశ్రమమునందు హారిద్రు సుత గౌతముఁడను ఋషి శిష్యులకు బ్రహ్మవిద్య నేర్పుచుండెను. ఆసమయంబున నొక బాలుఁడు కొన్ని ఫలములను, చిన్న కట్టెల మోపును తెచ్చి ఆయనకు సమర్పించి నమస్కరించి నిలువఁబడెను. "నాయనా! నీవెవ్వఁడవు? ఏల వచ్చితివి? నీపేరేమి" అని గౌతముఁ డతని నడిగెను "స్వామీ నా పేరు జాబాల సత్యకాముండందురు. బ్రహ్మచారినై మీయొద్ద నుండఁగోరి వచ్చితిని" అని అతఁడు చెప్పెను. "వత్సా! నీకులమేది?" అని యా ముని యనెను. "స్వామీ! నా కులమేదియో నాకు తెలియదు. నాతల్లిని అడిగివచ్చి చెప్పెదను" అని సత్యకాముఁడు నమస్కరించి సెలవు తీసికొనిపోయి తన రాకకై మక్కువతోఁ గాచియున్న తల్లినిజూచి "తల్లీ! నా కులమేది చెప్పుము. బ్రాహ్మణుఁడు కాని వానికి బ్రహ్మవిద్య నేర్పరాదని గౌతములవారు చెప్పిరి" అనెను ఆమాటవిని ఆమె యిట్లనియె. కుమారా! నీది యే కులమో నాకు తెలియదు నేను యౌవనమునఁ బెక్కురకడఁ బరిచారికనై యుంటిని. అప్పుడు నీవు నాకు లభించితివి అని చెప్పెను. ఆమాటలు విని సత్యకాముఁడు గౌతము నొద్దకు పోయి నమస్కరించి "స్వామీ! నాకులమేదని నాతల్లి జాబాల నడిగితిని తాను యౌవనమున పరిచారిణినై యుంటిననియు తనకు నేను లభించితి" ననియు నా తల్లి చెప్పెను. అని చేతులు కట్టుకొని నిలఁబడెను. వానినిజూచి శిష్యులందఱు కోపోద్రేకముచేత నెఱ్ఱనైన కన్నులతో వాని చుఱచుఱ

చూచుచు "భ్రష్టా! దూరముపొమ్ము" అని గద్దించిరి. ఆముని తటాలున లేచి వాని కౌఁగలించి "కుమారా! నీవు అబ్రాహ్మణ జాతుఁడవు కావు సందేహము లేదు" అనిచెప్పి శిష్యులతో నిట్లనియె. "శిష్యులారా! వాఁడువాఁడు చేయు పుణ్యపాపముల వలన గుణము కలుగదు. గొప్పగుణము కలవాఁడే గొప్ప కులమును కలవాఁడని చెప్పవలయును. గుణములేని కులమేల అవమానమును దాఁచిపెట్టవలసి యుండఁగా అసత్యమాడుటకు భయపడి వీఁడు సత్యమునే చెప్పినపుడు వీఁడు హీనకులునకు హీనగుణునకు పుట్టియుండునా? గుణహీనుఁడును అసత్య మాడువాఁడును నగు బ్రాహ్మణునకంటె గుణవంతుఁడు సత్య మాడువాఁడు నగు కులహీనుఁడే శ్రేష్ఠుఁడు. నీచ కులుఁ డిట్లు సత్యమాడఁడు" అని చెప్పి సత్యకాముని తన శిష్యులలోఁ జేర్చుకొనెను.

తే. క్రోధమును గామలోభాది గుణము లెల్ల
విడిచి సత్యముఁ దప్పక, వేదవిహిత
కర్మములఁ జేయుచుండినఁ గలుగుఁగాక
కలదె యూరక బ్రాహ్మణ గౌరవంబు.

---

౨౮. ఆత్రగానికి బుద్ధిమట్టు.

ఒకఁడొక ముంగిసను అతి ప్రీతితో సాఁకుచుండెను ఒకనాఁడు వాఁడు తాని బిడ్డను తొట్లెలో పండఁబెట్టి యెచ్చటికో బయటు పోయెను. ఒక సర్పము ఆ తొట్లెత్రాడుఁ

వెంబడి దిగి తోట్లలోనికి వచ్చుచుండుటను ముంగిస చూచి పాముమీఁది కెగిరి దానిని జంపి ఆ నెత్తుటితోనే తన యజమానున కెదురుగ వాకిటికి పోయెను. ఆ మూర్ఖుఁడు అది తన బిడ్డను జంపి వచ్చుచున్నదని తలఁచి చేతిదుడ్డుకఱ్ఱతో దానిని జంపెను. ఇంటిలోపలికి వచ్చిచూడఁగా బిడ్డ ఆడుకొనుచుండెను. ప్రక్కన సర్పము తుండెములు పడియుండెను. "అయ్యో! నాబిడ్డను కాపాడుటకై పామునుజంపి యుపకారము చేసిన ముంగిసను నిష్కారణముగ తొందరపడి చంపితినిగదా" యని యాతఁడేడ్చెను.

కం. ముందుగ నాలోచింపక
తొందరపడి పనులుచేసి తోరపుదుఃఖం
బొందు నసమీక్ష్యకారి; య
మందమతి విమర్శనలుపు మఱిపనిచేయున్.

---

౨౫. తక్కువ వారిని అవమానించరాదు.

పాండవులు జూదమాడి ఓడిపోయి రాజ్యము పోఁగొట్టుకొని యరణ్యములలో వాసము చేయుచుండిరి. వారికి తన యైశ్వర్యము చూపి వారు దుఃఖించునట్టు చేయవలయునని దురుద్దేశము కలవాఁడై దుర్యోధనుఁడు తన భార్యలతోను పరిజనముల తోడను సేనల తోడను వాహనముల తోడను సమస్త విభవముల తోడను వారు నివసించు అరణ్యమునకు

పోయెను. పాండవు లున్నచోటికి సమీపమున నొక పెద్ద మడుఁగు ఉండఁగా నచ్చట వారు దిగుటకు ఏర్పాటు చేసుకొని డేరాలు గొట్టుచుండిరి. దుర్యోధనుని కుత్సితాభిప్రాయము దేవతలకు రాజైన దేవేంద్రుఁడు తెలిసికొని దుర్యోధనుని తమ్ములతోను, భార్యలతోను పట్టికొని రమ్మని గంధర్వరాజగు చిత్రసేనుని పంపెను. వాఁడు గంధర్వ సేనతో వచ్చి దుర్యోధనుని ఓడించి అతనిని అతని తమ్ములను భార్యలతో బిడ్డలతో రథమునకు కట్టి తీసికొని పోవుచుండెను. అప్పుడు దుర్యోధనుని మంత్రులువచ్చి ధర్మరాజునకు మొఱలు పెట్టిరి. ధర్మరాజు వెంటనే తన తమ్ములను పంపి వారి నందఱ విడిపించెను. అప్పుడు చిత్రసేనుడు ధర్మరాజునుచూచి "ఈదుర్యోధనుఁడు మిమ్ము అవమానింప వచ్చినాఁడు. వానికి మేము శిక్షచేయుచుండ నీవేల మామీఁదికి యుద్ధమునకు వచ్చితి" వని అడిగెను. ధర్మరాజు "పరులచే మా వంశమువారి కనమానము గలుగునపుడు మేము నూటయేవురము. మాలో మేము కలహించినపుడు వారు నూర్వురే మేము ఏవురమే. మాలో మాకు విరోధ ముండినను వంశమునకు పరులచే అవమానము కలుగనీయరాదు" అని సమాధానము చెప్పెను.

క. దైవాయత్తం బగుఁ బూ
ర్వమ్మా విభవము; దాని కలిమి మనుజుఁడు పరీ
భావింపరాదు పేదల
నేవేళను నెట్టిదశ వహించునొ తానున్.

౨౬., గర్వము సర్వము జెఱుచును.

ఇంద్రుఁ డొకనాఁడు ఐరావతము నెక్కి సమస్తదేవతలు కొలుచుచుండ అప్సరసలు వింజామరలు వీచుచుండ మహా వైభవముతో వయ్యాళి వెడలెను. అట్లు పోవుసమయంబున దుర్వాసుఁ డెదురుపడి ఇదిగో నీకి దివ్యమైన పరిమళ మందార దామ మొకటి యిచ్చెను. ఇంద్రుఁడు దానిని గైకొని తన యేనుఁగు కుంభస్థలమునకుఁ జుట్టెను. అది తొండముతో దానిని తీసి నేలఁబెట్టి కాలరాచెను. తా నిచ్చిన మాలికకు వచ్చిన గతిచూచి దూర్వాసుఁడు మిక్కిలి కోపించినవాఁడై యిట్లనియె. "ఇంద్రా! ఎదురుగ వచ్చిన నన్ను ఐశ్వర్య మదమున నమస్కరింపవైతివి. వాహనము దిగవైతివి. గౌరవింపవైతివి. పిన్నపెద్దయను మర్యాద మాఱితివి. అంతియగాక నేను దివ్యమని యిచ్చిన మహా మహిమగల మాలికను నీవు ధరింపక ఏనుఁగునకుఁ జుట్టితివి. అది దాని నేలఁబెట్టి కాలరాచెను. ఇది నీవు నాకు చేసిన పరిభవము గదా! ఇది యింతయు నీ సంపద మత్తువలనఁ గదా చేసితివి. నీ యైశ్వర్యమంతయు సముద్రము పాలై పోవును గాక" అని శపించెను. అట్లే యింద్రుని యైశ్వర్య మంతయు పాలై పోవ నతఁడు శత్రులగు రాక్షసులఁ గొలిచి బ్రతికెను.

కం. కనియుం గానఁడు, వినియున్
వినఁడున్, శ్రీయానెడు వ్యాధిఁబీడితుఁ; డతనిన్
మనుజులఁ గలుపం గోరినఁ
జను లేమిడి యనెడిమఁదు సమకూర్పంగన్.

౨౭. దయావంతులు దీనుల కష్టము చూడలేరు.

దేవతలు రాక్షసులు అమృతము పడయఁగోరి పాల సముద్రమును చిలికిరి. బావి త్రవ్వఁబోయిన భూతములు వెడలు నట్లు తొలుత ఆసముద్రములో హాలాహలమను విషము పుట్టెను. దాని వేఁడిమికి దేవతలు రాక్షసులు తాళఁజాలక పోయిరి. ఆవిషము వ్యాపింపఁగా లోకములు నాశమగుచుండెను. ప్రజలు చచ్చిరి. దేశములు కాలిపోయెను. అదిచూచి భయపడి దేవతలందరు పోయి శివుని పాదములమీఁద పడి "దేవా! శరణు శరణు రక్షింపుము" అని వేఁడుకొనిరి. అప్పుడు శివుఁడు పార్వతినిజూచి "దేవీ! ఏమి చేయుమనెదవు. లోకము నాశమగుచున్నది. దేవతలు శరణుజొచ్చిరి. విషమును నాయందుఁ దప్ప నింకెక్కడ నుంచుటకు సాధ్యపడదు. విషము మ్రింగుమనెదవా" యనెను. వలదు అనిన లోకము పాడగును శరణాగతుల రక్షింపనట్లగును. మ్రింగుమనిన మగఁడేమగునోయని యాలోచించి నేను పతివ్రతను. నామంగళసూత్రమున కేమి హాని? యని ధైర్యము వహించి "దేవా! మీరు దానిని త్రాగి జగము రక్షింపుఁడీ" యని పార్వతి యనెను. శివుఁడును వెంటనే ఆ విషము నంతయు మ్రింగి కంఠమునందే నిలిపి లోకములను రక్షించెను.

కం. శరణన్న వారిఁ బ్రోవఁగఁ
గర మనురాగంబు దోఁపఁ గాకోలంబున్
హరుఁ డొడిసిపట్టి మ్రింగెను
గరుణాత్ములు చేయలేని కార్యము గలదే.

మోహిని అమృతము పంచుట.

౨౮. ఊరివారి బిడ్డను రాచవారిబిడ్డ కొట్టిన
రాచవారిబిడ్డను దేవుఁడు కొట్టును.

దేవతలు రాక్షసులు పాలసముద్రమును చిలికిరి. దాని యందు అమృతము పుట్టెను. వెంటనే రాక్షసులు బలవంతులై దేవతలను తఱిమి ఆ యమృత కలశమునంతయు వారే అపహరించిరి. దిక్కులేనివారికి దేవుఁడే దిక్కు అని దేవతలు విష్ణుదేవుని గూర్చి ప్రార్థించిరి. అప్పుడు విష్ణువు మోహినీ వేషము వేసికొని తళుకు బెళుకు చూపులచేత మంచి మాటలచేత రాక్షసులను వంచించి నేనీ యమృతము పంచెదనని ఆ యమృతకలశము తాను తీసికొని దేవతలకే యమృతమునంతయు పంచిపెట్టి రాక్షసులకేమియు లేకుండఁ జేసెను. రాక్షసులు యుద్ధమునకు రాఁగా వారి నందఱిఁ జంపెను.

కం. బలవంతుఁడ నే ననుచును
బలహీనుల నొంపరాదు, బాధించినచో
బలియురకు నెల్ల బలియుఁడు
జలజాక్షుఁడె వారిపాగరు సమయఁగఁజేయున్.

---

౨౯. పరుల యున్నతికి అసూయ పడరాదు.

సూర్యచంద్రులు గ్రహములును మేరుపర్వతముచుట్టు తిరుగుచుండుట చూచి వింధ్యపర్వతము అసూయ కలిగినదై మేరు పర్వతమునకే గౌరవము కలుగనేల ? నాకు లేకపోనేల?

యని తలంచి ఆకాశము నెత్తుపెరిగెను. తమ త్రోవ కది యడ్డముగ వచ్చుటచే సూర్యచంద్రులు సంచారము చేయ సాధ్యపడకుండెను. రాత్రియని పగలని భేదము లేకపోయెను. లోకమల్లాడెను. దానిని చూచి దేవతలు కాశిలోనుండు అగస్త్యుడను మహాముని గొద్దకుపోయి లోకమునకు వింధ్య పర్వతము కలిగించిన యుపద్రవము చెప్పి దీని నెట్టులయిన అణపుమని ప్రార్థించిరి. అగస్త్యుడు భార్యాసహితుడై వచ్చి ఆ పర్వతమును జూచి "పర్వతోత్తమా! నేను దక్షిణమునకు పోవలయును. నేను ముసలివాడను. సన్న దాటలేను. నేల మట్టముగ కమ్మా" యనెను. కాకుండిన ఆ ముని శపించునని భయపడి వింధ్యము నేలమట్టమయ్యెను. అగస్త్యుడు దాటి దక్షిణపు వైపునకు వచ్చి "నేను మరల వచ్చువరకు నీవిట్లె యుండుము" అని చెప్పెను. అగస్త్యుడు మరల ఉత్తరము పోనేలేదు. మునుపటి యున్నతిపోయి వింధ్యపర్వత మిప్పటికి మనుష్యులు దాటగూడిన స్థితిలోనేయున్నది.

ఆ. పరుల గొప్పదనముఁ బరికించి చూపోప
కట్టి వేషమూను నల్పబుద్ధి
పరిభవంబు నొందుఁ బండితునట్టులు
పలుకు గ్రామ్యవాది భంగి దోఁప.

౩౦. చేసిన ఋణము చెల్లింపక తీఱదు.

ఒకనాఁడొక కాఁపు నాఁగటికి బలిసిన రెండెద్దులను గట్టి పొలము దున్నుచుండెను. ఆనాఁ డది యేమియో కాని ఏనుఁగులవలె నుండు ఆ యెద్దులు మొండికిఁబడి లంకెవేసికొని అడుగెత్తి పెట్టక దుక్కిలోనే పండుకొనెను. కాఁపువాఁడును వానిని ముల్లుకోలలఁ బొడిచియు, తోఁకలు విఱిచియు, ముక్కఱములు బిగించియు, మేడితోఁకితో బాఁదియు మోఁజేతఁ గ్రుమ్మియు వాఁతవేసియు నానావిధముల బాధించియు అవి లేవకున్న విసిఁగి "మిమ్ము మాదిగవాఁడు కోయ మీకేమి పోఁగాలమే నేఁడు ఇట్లయినారు" అని వానిని దిట్టెను. "ఓయి రైతా! నీకుఁగాను దేహకష్టము జేసి తీర్పవలసిన అప్పుసంతయుఁ దీర్చితిమి. నీకు ఇఁక రెండునూఱులు రూపాయలు ఇచ్చి మేము నీ ఋణము పూర్ణముగ, దీర్చుకొనవలసి యున్నది. ఇఁక అరగంటకు నీ త్రోవ నొక సెట్టివచ్చును వాఁడు మము రెండువందల కిమ్మని బేరమాడును. నీవు కాదు కూడదనక వానికి మమ్మిచ్చి ఆరూపాయలు తీసికొనుము. వాఁడు మా కా మొత్తము ఋణపడి యున్నాఁడు" అని చెప్పెను. రైతు ఆ మాటలు విని ఆశ్చర్యపడి వానియొద్ద మీ రెన్నాళ్ళుండెదరని అడిగెను. వాఁడు మాకు అప్పుపడి నాఁడు గాని వానికి మేము అప్పుపడలేదు. నీవు రూపాయలిచ్చుటనే తీసికొని మావెంట వచ్చి జరుగు వృత్తాంతము చూడుమని చెప్పి చివాలున లేచి అట్టు లక్ష్యము లేక దెబ్బ తినక అడుగు నిలుపక రెండెద్దులు దున్నుచుండెను. ఇంత

లోనే ఒక భాగ్యవంతుఁడు సెట్టి ఆత్రోవ పోవుచు వానిని జూచి ఆహా యివి మన సవారిబండికి బాగున్నవని తలఁచి వానిని విక్రయింపుమని బేరమాడెను. పరీక్షకై కాఁపువాఁడొక్క రూపాయ యైన ఎక్కువ యిమ్మనెను గాని సెట్టి ఇన్నూటికి పైన ఒక దమ్మిడియైన నియ్యనని చెప్పెను. కాఁపు వాఁడును పైకము తీసికొని కాఁడి యెద్దులను వానికిఁ బట్టి యిచ్చెను. సెట్టియును అవి దుక్కి అలసియున్నవి. బండికి నేఁడు కట్టరాదు. మీరు దోలుకొని రండని వానిని సేవకుల కప్ప గించెను. ఆ సెట్టియును ఇంటికిపోయి గాఁటవానిని కట్టి వేయించి స్నానముచేసి భోజనము చేయఁ బోయెను. ఇంతలో నీ రెండెద్దులు క్రుమ్ములాడి గాఁటిలోనే పడి చచ్చెను. ఇదం తయు చూచుచున్న కాఁపువాఁడు ఋణానుబంధము పెద్దది కదా యనుకొనుచుఁ బోయెను.

అల్పమైనఁ గాని యప్పుదీయఁగరాదు
తీసికేని మరలఁ గాసునైన
విడక యీయ వలయుఁ, బెండ్లాలు బిడ్డలు
పశువులును ఋణానుబంధగతులు.

---

౩౧. ఆశ్రితుని విడువరాదు.

పాండవులు ద్రౌపది మహాప్రస్థానము పోవునపుడు వారిని ఒక కుక్క వెంబడించెను. అట్లు వారు పోవునపుడు ద్రౌపది సహదేవుఁడు నకులుఁడు అర్జునుఁడు భీముఁడు మర

ణించిరిగాని కుక్క మాత్రము ధర్మరాజు వెంటఁ బోవుచునే యుండెను. తరువాత ఇంద్రుఁడు వచ్చి "ధర్మనందనా! నీ వీ తేరెక్కి స్వర్గమునకు రమ్ము" నీవు చేసిన ధర్మములు ఫలించినవి అనెను. "అయ్యా యీ కుక్కను ముందు తేరెక్కింపుము. తరువాత నే నెక్కెదను" అని ధర్మరాజు చెప్పెను. ఆ మాటలు విని యింద్రుఁడునవ్వి "కుక్కయేమి! దేవతా విమానము నెక్కుటయేమి! స్వర్గమునకు పోవుటయేమి! ఏమి వింతలు మాటలాడుచున్నావు. కుక్కలకు దేవత్వము కలుగునా" యని యింద్రుఁడు పలుకఁగా ధర్మరాజిట్లనియె. "సురలోక నాథా! మీరు మహాత్ములరు. నేను మీ సంశ్రితుండను. నాకై మీరిది దుష్కరమైనను చేయవలదా? ఈ శునకంబు నే నూరు విడిచినది మొదలు నా వెంటనే వచ్చుచున్నది. అట్టిదాని నెందువిడిచి నేను వత్తును? దానిని విడువ నా మన సొప్పదు" అనెను. ఆ పలుకుల నాలించి యింద్రుఁడు "సత్పురుషులు వేఁటసమయమునందు తప్ప కుక్కలను తాఁకరు. కుక్కలను తాఁకువారికి తేజము నశించును. వారి పుణ్యములను క్రోధవశు లను దేవతలు హరింతురు. అటులుండ నీవు కుక్కను స్వర్గమునకుఁ బిలుచుకొని పొమ్మని కోరెదవు కోరికలు కోరినపుడు సాధ్యము అసాధ్యము ఆలోచింపవలదా" యనిన ధర్మరా జిట్లనియె. "మీవంటివారు నన్నకార్యము చేయుమనుట న్యాయమా? ఆశ్రితులను భక్తులను వదలినఁగాని స్వర్గము లభింపజేని నా కా స్వర్గముతో బనిలేదు. ఆశ్రితులను వదలుట బ్రహ్మహత్య సమానములని

పెద్దలు చెప్పుదురే" అనిన ఇంద్రుఁడు "రాజేంద్రా! స్వర్గము నైన విడిచెదఁగాని కుక్కను విడువను అను వెఱ్ఱివాఁడెందైనఁ గలఁడా? తమ్ములను భార్యలను వదలియు కుక్కను వదల ననుట ఏమి వివేకము?" అనిన కుంతీనందనుఁడు "లోక పాలకా! నీకంటె నేను ధర్మజ్ఞుఁడను గాను. అదియునుగాక తెలిసిన పెద్దవారితో వాదింపరాదు. అయినను ఒక విన్నపము. నా తమ్ములను భార్యను నేను వదలుట అననేమి? వారి ఆయువు తీఱి వారు పోయిరి. ఆయువుతోనుండి ఆశ్రయించిన కుర్కురము నేనెట్లు వదలుదును? భయపడినవాని, భక్తుని, ప్రాణాపాయమున నొద్దఁజేరినవాని, దిక్కులేనివాని విడవ రాదను శాస్త్రవాక్యము మీఱి నే నడువఁజాల. నీ యిష్టము వచ్చినయెడ కుక్కను నన్నుఁగూడఁ బిలుచుకొనిపొమ్ము. లేకున్న నూరక పొమ్ము. నేను రాను" అనుటయు ఆమాట లాలించి కుక్కరూపముతోనున్న యమధర్మరాజు ప్రత్యక్షమై నీ ధర్మమునకు మెచ్చితినని వరములిచ్చి ధర్మరాజును స్వర్గము నకుఁ బిలుచుకొని పోయెను.

కం. కష్టంబుల నష్టంబుల
నిష్టంబుగఁ దన్నుఁ గొలిచి యేతెంచినచో
శిష్టుఁడు విడరా దెట్టి ని
కృష్టునినేన్ దనకు శ్రేయ మెసఁగెడి వేళన్.

౩౮. వంచకులు తమ మేలుకొఱకే యితరులకు హిత ముపదేశింతురు.

నైమిశమను పట్టణమున నొక బాలుఁడు మృతుఁ డయ్యెను. ఆ బాలుని మిక్కిలి గారాబముతో పెంచుచున్న తల్లిదండ్రులు బంధువులు స్మశానముకు ఆ శవమును దీసికొని పోయి అనేక విధముల నేడ్చుచుండిరి. అప్పు డొక గ్రద్ద వారిని చూచి యిట్లనియె. "అయ్యలారా! లోకములో పుట్టినవారు చచ్చుట యొక వింతా? మీమీ తల్లిదండ్రులు తాతలుఏరీ? మహారాజులందఱు ఏరీ? అట్టి వారందఱు పోఁగా జేనెఁడు పిల్లవానికై యేడ్చెదరా? ఏడ్చినంత చచ్చినవాఁడు లేచి వచ్చునా? సాయంకాల మగుచున్నది. ఇఁక స్మశానమున మీ రుండరాదు. రాక్షసులు భూతములు పిశాచములు సంచారములు చేయు సమయమైనది. మీ ప్రాణము మీఁదికి వచ్చును. పీనుఁగును పాఱవైచి పొండు" అని చెప్పెను. వారు అట్టులే పీనుఁగును విడిచిపోవ లేచిరి. అప్పుడొక నక్క వచ్చి "మీరు మనుష్యులు గారా? దయాదాక్షిణ్యములు లేవా? చంద్రబింబమువలె నుండు కూనను విడిచిపోవ మీకు కాలెట్లాడెను! మనస్సు ఎట్లు ఒప్పెను? మీవి బిడ్డలఁగన్న కడుపులు కావా? బిడ్డను చూచి కడుపు దుఃఖముపోవ నోరార నేడ్చుటకును మీకు కష్టముకదా? ఈ బిడ్డ మీకింత బరువుగా నుండెనా? ఇంటిలోని కుప్ప పాఱవేసినట్లు పాఱ వేసి పోవుచున్నారే. సూర్యుఁ డిప్పుడే కదా అస్తమింపఁ బోవుచున్నాఁడు?" అనెను. ఆ మాటలు విని మరల వారు

కూర్చుండి యేడువ సాగిరి. అప్పుడు గ్రద్ద వారలతో నిట్లనియె. "నక్క మాటలు విని చచ్చినవారి కేడ్చెడువారిని నే నెచ్చట చూడలేదు. యముఁ డెవ్వరికైనఁ దయ తలఁచినమాట యెన్నఁడైన వింటిరా? చచ్చినవాఁడు మరల బ్రతుకునా? చీఁకటి పడువఱకు నీరుంటిరేని రాత్రియందు వీనికి ఉదక దానముకూడ లేకుండఁ జేసి వానిని నరకమునకుఁ బంపెదరు. అంతియకాని మఱి యేలాభము లేదు." అనిన జంబుకము వారలఁ జూచి "గ్రద్దకు దయయును గలదా? నిద్రపోవు చున్నట్టులుండు ఈ బాలుని చూచిన మాయట్టి మృగము లకును కన్నీరు కాఱుచున్నదే. ఇఁక కన్న తల్లిదండ్రుల కడుపు లోని చిచ్చెట్టులుండునో! చచ్చినవారు బ్రతుకరని యేమి నిశ్చయము? లోకమున చచ్చి బ్రతికినవా రెందఱు లేరు?" అనెను. అప్పుడు గ్రద్ద "నేను పుట్టి వేయి సంవత్సరములు అయినవి. స్మశానమునకు వచ్చినవారు మరల పోలేదు. ఈ దేహమునఁగాదు గాని మఱియొక దేహముతో వీఁడు మరల బ్రతుక వచ్చును. అంతియకాని ఈ దేహముతో వీఁడు బ్రతుకుట కల్ల" యనెను. ఆమాటలు విని వఱడు "అయ్యో లారా! అల్లరి గ్రద్దమాటలు నమ్మకుఁడు. చచ్చిన బిడ్డను శ్రీరాముఁడు నారదుఁడు లోనైనవారు బ్రతికించరా? స్మశాన మున శంకరుఁ డుండును గదా. సంచారమునకు వచ్చి మీ దుఃఖమును ఆయన చూచి కరుణింపఁ గూడదా. అంతవఱకు యుండుఁడు. అప్పటికి బ్రతుకకున్న ఆవల పొండు. ఇంతలో చెడినదేమి" యనెను. వారట్టులే యేడ్చుచుండిరి. రాత్రుల

యందు శ్రద్ధ సంచరింపదు. రాత్రికాఁగానే అది వెడలిపోవును గనుక పగటుండఁగానే పీనుఁగును వారు విడిచిపోయినఁ దాను దినవచ్చునని శ్రద్ధయును, పగలైన యెడల శ్రద్ధ తన్ను ఆ పీనుఁగును తాఁకనీయదు. రాత్రియైన తానే తినవచ్చునని నక్కయు వారి కిట్లు బోధించెనుగాని పిల్లవానిపైఁ బ్రేమ రెంటికిని లేదు.

తే. ఆత్మలాభంబు కోరి మహోత్తములట్లు
మాయలాఁడులు కొందఱు మధ్యవర్తు
లగుచుఁ దగవులు వచియింతు రల్లవాని
బుద్ధిమంతుఁడు నమ్మఁగఁబోల దెపుడు.

33. సత్కీర్తి స్వర్గము కలిగించును.

ఇంద్రద్యుమ్నుఁడను రాజు స్వర్గమున నుండఁగా దేవతలతనిని జూచి "రాజా! నీవు సంపాదించిన పుణ్యము సమసిపోయినది. నీకీర్తి లోకమున నశించినది. కావున మరల భూలోకమునకు పొమ్ము. ఇందుండ నర్హుఁడవు కావు" అనిరి. ఆ మాటలు విని ఆ రాజు మార్కండేయు నొద్దకు పోయి "మునీంద్రా! నేను ఇంద్రద్యుమ్నుఁ డను వాఁడను. నన్ను నీ వెఱుఁగుదువా?" యనెను. అయ్యా! నిన్ను నే నెఱుఁగను హిమవంతము శిఖరమున ప్రావార కర్ణుఁడను ఘూకము కలదు. అది నిన్ను ఎఱిఁగి యుండవచ్చును దాని నడుగుము" అనెను. నీవు నాతోడ రమ్మని యింద్రద్యుమ్నుండు మార్కం

డేయుని బిలిచెను. నేను రసాయన ఘుటిక తీసుకొని బడలి యున్నాను. నేను రాజాలనని మార్కండేయుండు చెప్పెను. నేను మోసికొని పోయెద రమ్మని యింద్రద్యుమ్నుఁడు గృధ్రమై మార్కండేయుని ప్రావారకర్ణునొద్దకు మోసికొని పోయి మార్కండేయు నడిగినట్లు ఆగూబను అడిగెను. అది యును నిన్ను నేను ఎఱుఁగను. ఇంద్రద్యుమ్నమను కొలని యందు నాళీకజంఘుఁడను కొంగగలదు. అది నాకంటె వయస్సు చెల్లినది. దానికి తెలిసియుండవచ్చును పొమ్మనెను నీవును రమ్మని మునీంద్రునితో గూబను మోసికొని నాళీ జంఘునొద్దకు పోయి "బకరాజా! ఇంద్రద్యుమ్ను నీ వెఱుఁ గుదువా" యనెను. అదియును "అయ్యా! నిన్ను నే నెఱుఁ గను. ఈ కొలనియందు నాకంటె వృద్ధు అయిన కచ్ఛపము కలదు. దాని పేరు అకూపారము. అది నిన్నెఱిఁగియుండు నేమో అడుగుదము" అని తాను అకూపారుని తోడితెచ్చెను. అప్పు డింద్రద్యుమ్నుఁడు "తాంబేటిఱేఁడా! ఇంద్రద్యుమ్ను నెఱుఁగుదువా" యనెను. ఆ మాట వినిన తోడనే అది కదల మెదలక కొంత సేపుండి కన్నులనీరుగాఱ నిట్లనియె. "అయ్యో! ఇంద్రద్యుమ్న మహారాజును నేనే యెఱుఁగక పోవలయునా? ఆ పుణ్యాత్ముఁడు ఎన్నిమాఱులో నన్నిచ్చట కాపాడెనే. ఆయనను స్మరింపనిచో నాకు పుట్టుగతులు కలవా. ఆయన దానము చేయ ఆవుల మొదల నిలువఁగా వాని గొరిసెల రాపిడిచేత నైన గుంతయే యీ కొలను. ఇది ఆయన పేరనే ప్రసిద్ధికెక్కియున్నది. ఎన్నాళ్ళకు ఆయనపేరు వింటిని.

ఎలుఁగు — బాటసారి — పులి.

ఎన్నాళ్ళకు ఆయనను మరల కంటిని” అని డగ్గుత్తికతోఁ బలి కెను. అప్పుడు దేవతలు “ఇంద్రద్యుమ్నా! నీకీర్తి లోకమున శాశ్వతమయ్యెను. రమ్ము పోదము” అనిరి. వీరి నందఱ నెక్కడివారి నక్కడ విడిచి వచ్చెద నని వారివారి నెలవు లందు వారివారిని విడిచి రాజు విమానమెక్కి స్వర్గమునకుఁ బోయెను.

కం. తనకీర్తి యెంత కాలము
వినఁబడు నిజ్జగమునందు వెలయఁగ నందాఁ
కను బుణ్యలోక సౌఖ్యం
బున నెంతయు నుల్లసిల్లుఁ బురుషుం డవఘా.

---

౩౮. అపకారికిని ఉపకారమే చేయవలెను.

ఒక బాటసారి అడవిలో పోవుచుండఁగా పులి యొకటి వానిని దఱుముకొని వచ్చెను. వాఁడు తటాలున సమీప మందున్న చెట్టెక్కెను. ఆచెట్టుమీఁద నే ఎలుఁగు గొడ్డొక్కటి యుండెను. బాటసారి అయ్యో చెట్టుక్రింద పులి చెట్టుమీఁద ఎలుఁగు. ఏమిగతి యని భయపడుచుండ ఎలుఁగు వానితో “నీకు నేను హానిచేయను. భయపడకుము” అనెను. అప్పుడు పులి ఎలుఁగు బంటిని చూచి యిట్లనియె. “ఓ మిత్రమా! ఈ మనుష్యుఁడు నీకును నాకును అడవిమృగముల కెల్ల శత్రువు. మనల నెక్కడఁజూచిన నక్కడ చంపనైనఁ జంపును

లేక బంధనముననైన నుంచును. ఇట్టివాఁడు చిక్కినపుడు విడువరాదు. కావున క్రింద ద్రోయుము” అనెను. ఆమాటలు విని భల్లూకము "వ్యాఘ్రమా! నీమాట సరికాదు. మనకు శత్రువైనను మన యింటికి వచ్చినవానిని భయముగొన్న వానిని జంపరాదు. కావున భయపడి నన్నాశ్రయించి నాశరణము నొందిన వానిని నేనెట్లు చంపుదును? నేను చంపను నిన్నుఁజంపనీయను పోపొ”మ్మనెను. వ్యాఘ్ర మెంత చెప్పినను భల్లూకము వినలేదు. ఎంతసేపు వీఁడు చెట్టుమీఁదనే యుండునో చూతమని పులి చెట్టుక్రిందనే కాచియుండెను. కొంతసేపటికి ఎలుఁగు నిద్రించెను. అప్పుడు పులి మనుష్యుని జూచి యిట్లనియె. "ఓరీ! నీవు బుద్ధిమంతుఁడవేని నామాట వినుము. ఎలుఁగు నిన్ను క్రిందఁ ద్రోయమికిఁ గారణము నీమీఁది ప్రీతిచేత కాదు. నేను వెడలిపోయిన తరువాత నిన్నుఁ జంపి తానే భక్షింపవచ్చునని దాని యభిప్రాయము. అది నీవు తెలిసికొనలేక యున్నావు. నీ మేలుకొఱకై చెప్పెదను వినుము నీవు చెట్టుమీఁద నున్నావుగనుక నీవు నాకు దొరకవు. కాఁబట్టి ఆశ లేనికూటికి ఆఁకలిలేదన్నట్టు నీయాశ మానుకొన్నాను. నీవు సుఖపడు మార్గము చెప్పెదను. లేకున్న దాని వాత నేల పడెదవు? దానిని గ్రిందఁ ద్రోయుము” అని చెప్పెను. మూఢుఁడగు మనుష్యుఁడు దానిమాటలు నమ్మి నిద్రపోవుచున్న ఎలుఁగును క్రిందఁ ద్రోసెను. ఎలుఁగును నిద్ర మేల్కొని తటాలున కొమ్మలను బట్టుకొని నేలఁబడక మరల చెట్టుపైకి నెక్కెను. అప్పుడు పులి ఎలుఁగుతో నిట్లనియె. "మిత్రమా!

నామాట నీవు సమ్మ్రవైతివికదా? మనుష్యు లెట్టి ద్రోహులో తెలిసినదా? మేలుచేయువారికిని కీడుచేయువారు మనుష్యులే యనుట నీకు ధృఢపడినది కదా. యిప్పుడైన నా మాటవిని యీ మిత్రద్రోహిని కృతఘ్నుని క్రిందఁ ద్రోయుము అనెను. ఎలుఁగు ఇట్లనియె. "శార్దూలమా! ఏల యీ పనికిమాలిన మాటలు? వాఁడు నాకు కీడుచేసిన నేను మరల కీడుచేయ వలయునని సిద్ధాంతమా? మేలుచేసినవానికి మేలుచేయుట యందేమి విశేషము? కీడు చేసినవానికి మేలుచేయుటే యుత్తమగుణ లక్షణము. కావున ఈ బాటసారిని నీకు సమర్పింపను. పొమ్ము" అనెను. పులి ఆశ మానుకొని పోయెను. తరువాత మనుష్యుఁడు చెట్టుదిగి తాను అడవి మృగమునకంటెను నీచుఁడనైతిఁగదా యని సిగ్గుపడి పోయెను.

కం. ఉపకారికి నుపకారము
విపరీతము గాదు సేయ వివరింపంగా
నపకారికి నుపకారము
నెపమెన్నక చేయువాఁడు నేర్పరి సుమతీ.

శ్రీరామార్పణమస్తు.

